

посилюють враження «злитності» ансамблю, є вміння адресувати свої репліки партнерам, тобто «промовляти» не до когось взагалі, а саме один до одного. У зв'язку з цим хочеться нагадати влучне зауваження німецького музиканта Д. Фішера-Дискау, який писав, що слухач завжди відрізняє, чи перебувають виконавці у згоді один з одним [3]. Адже, в разі незацікавленості партнерів розмовою, слухач також залишається до неї байдужим. Тільки коли звучання партій зливається в один інструмент, виконання твору має стати художньо довершеним, а музиканти можуть почувати себе єдиним цілісним організмом.

Список використаних джерел

1. Матвійчук Л. Методологічні аспекти ансамблевого виконавства як складова домрового мистецтва // *Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Виконавство на народних інструментах: історія, теорія, практика*. Випуск 110. с.234–244.
2. Прислів'я та приказки: Природа. Господарська діяльність людини /АН УРСР. Інститут мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М. Т.Рильського. К. : Наук. думка, 1989. 480 с. (Українська народна творчість).

Воюцька Євгенія,
концертмейстер КЗПСО
«Мистецька школа №5» (м. Одеса)

РОЗВИТОК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНОГО ФОЛЬКЛОРУ

Анотація. У статті розкривається тема індивідуальних здібностей і задатків людини. Підкреслюється важливість використання музичного фольклору в процесі розвитку творчих здібностей особистості.

Ключові слова: здібності, задатки, особистість, мотивація, музичний фольклор.

Постановка проблеми. Проблема природи людських здібностей, їх структури і механізму розвитку впритул змикається з класичними проблемами

людського буття, що хвилювали мислителів протягом тисячоліть. Спадкоємна лінія розвитку вчення про здатність, як індивідуально-психологічне явище, починається з глибокої давнини. Висловлювання Парменіда, Геракліда, Гіпократата, які жили до нашої ери, містили в собі основні лінії поглядів на здібності. Однак, ці філософи говорячи по суті про те, що ми тепер називаємо «індивідуальними здібностями», ще не знали таких понять [3, с. 44].

Поняття про здібності, ідею про їх мінливість у науку ввів Платон. Він вперше найбільш фундаментально розробив теорію творчості. Джерелом творчого пориву, на думку Платона, є одержимість, безумство, божественне натхнення. Творити творець може тоді, коли стане натхненим і не буде в ньому розуму. А поки у людини є розум він не здатний творити і пророкувати. Творець не має належного досвіду ні в одній з наук, але має своє особливе призначення. Передумови творчості містяться в людській природі, в притаманному їй почутті гармонії та ритму.

Однією з найскладніших і найцікавіших проблем психології є проблема індивідуальних відмінностей. Психічні властивості і якості людей формуються в житті, в процесі навчання, виховання, діяльності. При одних і тих же освітніх програмах, методах навчання ми бачимо у всіх людей індивідуальні особливості. І це прекрасно. Чомусь так і цікаві люди, що вони різні.

Здібності – це внутрішні умови розвитку людини, які формуються в процесі його взаємодії із зовнішнім світом. «Людські здібності, що відрізняють людину від інших живих істот, становлять його природу, але сама природа – продукт історії», – писав С. Рубінштейн. Людина не народжується, маючи здатності до тієї чи іншої діяльності. Вродженими можуть бути лише задатки, які складають природну основу розвитку здібностей [2, с. 28].

Задатки – це особливості будови мозку і нервової системи, органів почуттів і рухів, функціональні особливості організму, дані кожному від народження. Не слід думати, що кожної здібності відповідає особливий задаток. Задатки багатозначні і можуть реалізовуватися в різних напрямках, на їх основі можуть виробитися різні здібності в залежності від того, як буде проходити

життя людини, чому вона навчиться, до чого відчуває схильність. Задатки можуть у більшій чи меншій мірі обумовити своєрідність розвитку людини, стиль її інтелектуальної чи іншої діяльності.

Здібності завжди є результатом розвитку. За самою своєю суттю здатність є поняття динамічне – існує тільки в русі, тільки в розвитку. Розрізняють здібності загальні, які проявляються всюди або в багатьох областях знання і діяльності, і спеціальні, які проявляються в якійсь одній області. Спеціальні здібності – це здібності до певної діяльності, які допомагають людині досягати в ній високих результатів. Для різних спеціальних здібностей характерним є неоднаковий час їх виявлення. Раніше інших виявляються обдарування в області мистецтв, і перш за все, в музиці.

Встановлено, що у віці до 5 років розвиток музичних здібностей відбувається найбільш сприятливо, оскільки саме в цей час формується музичний слух і музична пам'ять дитини. Прикладами ранньої музичної обдарованості можуть бути В. А. Моцарт, який виявив неабиякі здібності вже в 3 роки, В. Й. Гайдн – в 4 роки, Я. Л. Ф. Мендельсон – в 5 років. Трохи пізніше виявляються здібності до живопису і скульптури: у С. Рафаеля – у 8 років, у Б. Мікеланджело – у 13 років, у А. Дюрера – у 15 років.

Здатність, яка не розвивається, якою на практиці людина перестає користуватися, з часом втрачається. Тільки завдяки постійним вправам, пов'язаним із систематичним заняттями такими складними видами людської діяльності, як музика, технічне і художнє творчість, математика, спорт тощо, ми підтримуємо і розвиваємо в себе далі відповідні здібності.

Підтримка інтересу до діяльності через стимулюючу мотивацію означає перетворення мети відповідної діяльності в актуальну потребу людини. Становлення і розвиток здібностей – це теж результат навчання, і чим сильніше підкріплення, тим швидше буде йти розвиток. Що ж до потрібного емоційного настрою, то він створюється таким чергуванням успіхів і невдач в діяльності, що розвиває здібності людини, при якому за невдачами (вони не виключені, якщо діяльність знаходиться в зоні потенційного розвитку) обов'язково

слідують емоційно підкріплені успіхи, при чому їх кількість в цілому є більшою, аніж невдач [1, с. 135].

У визначенні музичних здібностей ми дотримуємося думки, що в музиці здібності починають формуватися в дошкільному віці, включають в себе ряд компонентів: музичний слух (мелодійний, тембровий, звуковисотний), музичну пам'ять (короткочасну і довготривалу), почуття метроритму, художньо-образну уяву.

Філософська думка – розвивати людину гармонійно, будити її творчі сили йде від мислителів давнини. Філософи того часу надавали музиці як способу інтелектуального виховання величезне значення. Видатний український вчений-мислитель Г. Сковорода, будучи знавцем і любителем народного співу, одним з перших звернув увагу на великі виховні можливості фольклору. В. Сухомлинський вважав, що одночасно з однією промовою дитина повинна вчитися рідній музичній мові. Досить згадати його школу для дітей, де поряд з рідною мовою і літературою прищеплювалися і всіляко підтримувалися навички співу та імпровізації народних пісень в одноголосному та багатоголосному варіантах. Простота і доступність пісні, її висока художність, глибина думки, своєрідність її мелодійної, ритмічної і поліфонічної структур роблять фольклор ідеальним виховним засобом [3, с. 243].

Першим етнографом-збирачем, який виділив дитячий музичний фольклор в особливий розділ і вказав на різноманітність його видів, був П. Шейн (1826-1900). Він перший ввів систематизацію дитячого фольклору: всі пісні він розділив на два великих розділи – вперший увійшли пісні для дітей в тому віці, коли вони повністю знаходяться під опікою дорослих (колискові, потішки, примовки), а в другий розділ – пісні, які співають самі діти, що вийшли з дитячого віку.

У В. Одоєвського можна знайти думки про естетичне виховання дітей засобами фольклору, співзвучні тому, що нам хотілося б втілити в життя в наші дні в сфері дитячого навчання і виховання: «...в області духовної діяльності людини обмежуся наступним зауваженням: душа висловлює себе або за

допомогою рухів тіла, обрисів, фарб, або за допомогою ряду звуків, що утворюють спів або гру на музичному інструменті» [1].

Використання різножанрового фольклору – зразків української народної творчості (пісень, казок, легенд, танців, драматичних творів, а також творів образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва) в освітньому процесі сприятиме розвитку індивідуальних творчих здібностей дітей. У вихованні музичного смаку народно-пісенна класика може зіграти найбільшу роль.

Висновки. Отже, проблема розвитку індивідуальних творчих здібностей дітей залишається актуальною та має цілеспрямовано, системно і послідовно вирішуватись у діяльності вчителів закладів мистецької, загальної середньої та позашкільної освіти. В епоху відродження і збереження духовних витоків народу, його традиційної народної культури, необхідним є використання найкращих зразків українського фольклору як ефективних засобів виховання та розвитку індивідуальних здібностей молодого покоління.

Список використаних джерел

1. Коханик І. М. Українське музикознавство на зламі століть. Київ: Музична Україна, 2002.
2. Сисоєва С. О. Підготовка вчителя до формування творчої особистості учня. Київ, 1993.
3. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Київ. 1969.

Ганішева Лариса,
викладачка Комунального закладу
початкової спеціалізованої освіти
«Мистецька школа №5» (м. Одеса)

ТРАНСПОНУВАННЯ У КЛАСІ ФОРТЕПІАНО

Анотація. У статті визначається важливість транспонування в класі фортепіано для музичного розвитку учня закладу початкової спеціалізованої освіти. На основі власного педагогічного досвіду автора статті пропонується алгоритм транспонування за слухом і за нотами.